

มาตรฐานการปฏิบัติงาน	ชื่อกระบวนการ การจัดการสิ่งปฏิภูล	วันที่เริ่มใช้เอกสาร ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐
สำหรับเทศบาลเมืองบางบัวทอง	ผู้จัดทำ กองสาธารณสุขและ สิ่งแวดล้อม	จำนวน หน้า

๑. แผนภูมิการทำงาน

ขั้นตอน ที่	ผังกระบวนการ	ระยะเวลา (วันทำการ)	มาตรฐานคุณภาพงาน	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ
ระยะเตรียมการ					
1		7 วัน	1. มีความรู้ทางด้านสาธารณสุข (อนามัยสิ่งแวดล้อม) หรือผ่านการอบรมที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิภูลหรือมีประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อย 1 ปี 2. กำหนดหน้าที่ของผู้รับผิดชอบและคณะทำงาน	คำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบหรือหนังสือมอบหมายผู้รับผิดชอบที่มีคุณสมบัติตามมาตรฐานคุณภาพงานและคณะทำงาน	นายกเทศมนตรี
ระยะดำเนินการ					
2		30 วัน	1. ฐานข้อมูลครอบคลุมประเด็น ดังนี้ 2. ปริมาณสิ่งปฏิภูลที่เกิดขึ้น 3. การให้บริการเก็บ ขน บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิภูลในปัจจุบัน	ฐานข้อมูลการจัดการสิ่งปฏิภูลในเขตพื้นที่รับผิดชอบของ อปท.	ผู้รับผิดชอบและคณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย
3		15 วัน	ประเมินความพร้อมและความเป็นไปได้ในการจัดบริการระบบสุข ขน บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิภูล โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการสิ่งปฏิภูล	เอกสารการประเมินความพร้อมและความเป็นไปได้ในการจัดบริการระบบสุข ขน บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิภูล	ผู้รับผิดชอบและคณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย
4		7 วัน	มีการเสนอรูปแบบการจัดการสิ่งปฏิภูลตามหลักเกณฑ์ มาตรฐาน และกฎหมายกำหนด	รูปแบบการจัดการสิ่งปฏิภูลและข้อเสนอแนวทางแต่ละรูปแบบ	ผู้รับผิดชอบและคณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย

ขั้นตอนที่	ผังกระบวนการ	ระยะเวลา (วันทำการ)	มาตรฐานคุณภาพงาน	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ
5	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: 0 auto;">กำหนดเงื่อนไข หลักเกณฑ์มาตรฐานวิชาการ และค่าธรรมเนียมในการให้บริการสูบน้ำ บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล</div> <div style="text-align: center; margin: 10px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; border-radius: 50%; width: 40px; height: 40px; display: flex; align-items: center; justify-content: center; margin: 0 auto;">ออก ข้อบัญญัติ ท้องถิ่น</div>	ไม่เกิน 120 วัน	1. กำหนดเงื่อนไข หลักเกณฑ์มาตรฐาน และวิธีการในการให้บริการสูบน้ำ บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุข ฉบับที่ 1/2545 เรื่อง การจัดการสิ่งปฏิกูลตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 2. กำหนดค่าธรรมเนียมในการให้บริการสูบน้ำ บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลตามกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้ง และการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. 2559 และประกาศกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้อง	ข้อบัญญัติท้องถิ่นที่กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐาน และค่าธรรมเนียมการให้บริการสูบน้ำ บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล	ผู้รับผิดชอบและคณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย
6	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: 0 auto;">การสูบน้ำ สิ่งปฏิกูล</div> <div style="text-align: center; margin: 10px 0;">↓</div>	ไม่เกิน 30 วัน	การสูบน้ำ สิ่งปฏิกูล ต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติท้องถิ่นหรือคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุข ฉบับที่ 1/2545 เรื่อง การจัดการสิ่งปฏิกูลตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535	เอกสารกำหนดมาตรฐานวิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติในการสูบน้ำ สิ่งปฏิกูล	ผู้รับผิดชอบและคณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย
7	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: 0 auto;">การบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล</div> <div style="text-align: center; margin: 10px 0;">↓</div>	ไม่เกิน 30 วัน	การบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างถูกหลักสุขลักษณะ ต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติท้องถิ่นและตามมาตรฐานวิชาการ	เอกสารกำหนดมาตรฐานวิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติในการบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล	ผู้รับผิดชอบและคณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย
ระยะติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์					
8	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: 0 auto;">เฝ้าระวังการปนเปื้อนน้ำทิ้งและกากตะกอน</div> <div style="text-align: center; margin: 10px 0;">↓</div>	ไม่เกิน 30 วัน	เฝ้าระวังการปนเปื้อนน้ำทิ้งและกากตะกอน โดยตรวจหาไข่หนอนพยาธิและแบคทีเรีย อีโคไล (Escherichia Coli Bacteria)	รายงานผลการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ	ผู้รับผิดชอบและคณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย

ขั้นตอน ที่	ผังกระบวนการ	ระยะเวลา (วันทำการ)	มาตรฐานคุณภาพงาน	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ
9	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: 0 auto;">ประเมินผลกระบวนการจัดบริการสุข ชน บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล</div> <div style="text-align: center; margin: 5px 0;">↓</div>	7 วัน	ประเมินผลกระบวนการฯ โดยวิเคราะห์ประสิทธิภาพ การสุข ชน บำบัดหรือกำจัด สิ่งปฏิกูล	เอกสารผลการประเมิน กระบวนการจัดบริการ สุข ชน บำบัดหรือ กำจัดสิ่งปฏิกูล	ผู้รับผิดชอบและ คณะทำงานที่ ได้รับมอบหมาย
11.	<div style="border: 1px solid black; border-radius: 15px; padding: 5px; width: fit-content; margin: 0 auto;">พัฒนาการดำเนินงาน</div>	15 วัน	มีข้อเสนอการพัฒนาการ ดำเนินงานกระบวนการ จัดบริการสุข ชน บำบัดหรือ กำจัดสิ่งปฏิกูลให้มี ประสิทธิภาพ	เอกสารแนวทาง/ แผนงานการพัฒนาการ จัดบริการสุข ชน บำบัด หรือกำจัดสิ่งปฏิกูล	ผู้รับผิดชอบและ คณะทำงานที่ ได้รับมอบหมาย

๒. รายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติงาน

1. กำหนดผู้รับผิดชอบ

1.1 มีความรู้ทางด้านสาธารณสุข (อนามัยสิ่งแวดล้อม) หรือผ่านการอบรมที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมีประสบการณ์ในการทำงานการจัดการสิ่งปฏิกูลอย่างน้อย 1 ปี

1.2 กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบและคณะทำงานในการดำเนินการจัดการสิ่งปฏิกูล

6.2 ระยะดำเนินการ

2. สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลการจัดการสิ่งปฏิกูล ภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีความครอบคลุมในประเด็นต่างๆ โดยจัดทำเป็นฐานข้อมูลการจัดการสิ่งปฏิกูล ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่

- ขนาดพื้นที่ขอบเขตที่รับผิดชอบ
- จำนวนหลังคาเรือนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ
- จำนวนอาคารที่พักอาศัยขนาดใหญ่
- จำนวนสถานประกอบการ
- จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์
- จำนวนประชากรทั้งหมด
- จำนวนเอกชนที่ดำเนินการสุขสิ่งปฏิกูลในพื้นที่

2.2 ปริมาณสิ่งปฏิกูลที่เกิดขึ้น (ข้อมูลจาก 2.1)

2.3 การให้บริการเก็บ ขน บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลในปัจจุบัน

- จำนวนรถสุขสิ่งปฏิกูล
- จำนวนสถานที่บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล
- รูปแบบการให้บริการสุข ชน บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล

3. ประเมินความพร้อม และความเป็นไปได้ในการจัดบริการระบบสูบ ขน บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล
นำข้อมูลที่ได้จากฐานข้อมูลมาวิเคราะห์ ปัญหาอุปสรรค เพื่อประเมินความพร้อม
ขีดความสามารถศักยภาพทางด้านบุคลากร องค์ความรู้ งบประมาณ ตลอดจนความเหมาะสมตามสภาพพื้นที่
และบริบทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และความเป็นไปได้ในการจัดบริการระบบสูบ ขน บำบัดหรือกำจัดมูลสิ่งปฏิกูล

4. เสนอผู้บริหารตัดสินใจ

การตัดสินใจของผู้บริหารท้องถิ่นในการจัดให้มีบริการระบบสูบ ขน บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล
อย่างถูกต้องตามหลักสุขภาพบาล โดยไม่เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญต่อชุมชน ต้องเป็นไปตามมาตรฐานวิชาการ
ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งตัดสินใจเลือกแนวทางใดหนึ่ง
ใน 4 แนวทาง ได้แก่

1. อปท. ดำเนินการเอง

2. อปท. มอบให้ผู้อื่นดำเนินการ ซึ่งมอบให้สถานประกอบการใดจัดการสิ่งปฏิกูลเองก็ได้
หรือจะจ้างให้บุคคลหรือเอกชนใดดำเนินการแทนก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของราชการ
ส่วนท้องถิ่นนั้น และต้องมีหนังสือมอบอำนาจจากราชการส่วนท้องถิ่น

3. อปท. อนุญาตให้เอกชนดำเนินการโดยทำเป็นธุรกิจ ต้องออกใบอนุญาตให้ผู้ประกอบการ
ซึ่งราชการส่วนท้องถิ่นจะให้เอกชนที่ได้รับอนุญาตดำเนินการสูบ ขน บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลโดยคิด
ค่าบริการจากประชาชนได้ แต่ทั้งนี้เอกชนดังกล่าวจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการสูบ
ขน บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลตามที่ราชการส่วนท้องถิ่นได้กำหนดไว้ในข้อบัญญัตินั้น ซึ่งรวมถึงอัตราค่าบริการ
ขั้นสูงตามลักษณะการให้บริการที่เอกชนนั้นพึงเรียกเก็บได้

4. ร่วมดำเนินการกับ อปท. อื่น ต้องจัดทำข้อตกลงการดำเนินการร่วมกัน (MOU)

5. กำหนดเงื่อนไข หลักเกณฑ์มาตรฐานวิชาการ และค่าธรรมเนียมในการให้บริการสูบ ขน บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล

ราชการส่วนท้องถิ่นต้องออกข้อกำหนดท้องถิ่น เพื่อเป็นการกำหนดเงื่อนไข หลักเกณฑ์
มาตรฐาน วิธีการ และค่าธรรมเนียมในการให้บริการเก็บ ขน บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลในพื้นที่ขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น

6. การสูบ ขน สิ่งปฏิกูล

การดำเนินการให้บริการสูบ ขน สิ่งปฏิกูล ต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติท้องถิ่นหรือคำแนะนำ
ของคณะกรรมการสาธารณสุข ฉบับที่ 1/2545 เรื่อง การจัดการสิ่งปฏิกูลตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข
พ.ศ.2535 ดังนี้

6.1 คำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุข ฉบับที่ 1/2545 เรื่อง การจัดการสิ่งปฏิกูลตาม
พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535

6.1.1 สุขลักษณะยานพาหนะ

- ส่วนของรถที่ใช้บรรจุสิ่งปฏิกูลต้องไม่รั่วซึม ปกปิดมิดชิดสามารถป้องกันกลิ่นและ
สัตว์แมลงได้ มีอุปกรณ์หรือฝาปิด-เปิดตั้งที่สนิทอยู่ด้านบน และสามารถรับแรงดันจากการสูบล้างสิ่งปฏิกูลได้

- ท่อหรือสายที่ใช้สูบล้างสิ่งปฏิกูลต้องมีสภาพดี ไม่รั่วซึม

- มีปั๊มสูบล้างสิ่งปฏิกูลชนิดเฮฟวี ดีวตี้ (heavy duty) ที่สามารถสูบของแข็งและมีการติดตั้ง
มาตรวัดปริมาณของสิ่งปฏิกูลด้วย ซึ่งอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดี

- ตัวถังรถสูบล้างสิ่งปฏิกูลต้องมีข้อความว่า “รถสูบล้างสิ่งปฏิกูล” ชื่อบริษัทหรือเจ้าของกิจการ
หมายเลขโทรศัพท์ และเลขทะเบียนใบอนุญาต (กรณีที่ต้องขอใบอนุญาตหลายท้องถิ่น ให้พิมพ์เฉพาะเลข

ทะเบียนใบแรก ส่วนใบอื่นๆ ให้เก็บสำเนาหลักฐานใบอนุญาตไว้ที่รถเพื่อการตรวจสอบด้วย) ที่ด้านข้างทั้ง 2 ด้านของตัวถังรถที่เห็นได้ชัดเจน และมีขนาดตัวอักษรไม่น้อยกว่า 10 เซนติเมตร

6.1.2 การดำเนินการสูบล้างและขน

- ต้องมีอุปกรณ์ทำความสะอาดประจำรถ เช่น ถังใส่น้ำ ไม้กวาด น้ำยาฆ่าเชื้อโรค (เช่น น้ำยาไลโซน 2% เป็นต้น) และน้ำยาดับกลิ่น

- ต้องระบุแหล่งที่จะนำสิ่งปฏิกูลไป บำบัดและมีหลักฐานที่แสดงว่าได้รับ อนุญาตจาก เจ้าของสถานที่บำบัดนั้น เว้นแต่จะมีระบบบำบัดของตนเอง ทั้งนี้ ระบบบำบัดสิ่งปฏิกูลจะต้องมีลักษณะตาม แบบที่กรมอนามัยกำหนด หรือแบบอื่นที่ กรมอนามัยให้การรับรอง

- กรณีที่มีสิ่งปฏิกูลหกเรียรดให้ทำความสะอาดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ แล้วทำความสะอาด ด้วยน้ำอีกครั้งหนึ่ง

- ทำความสะอาดท่อหรือสายดูดสิ่งปฏิกูลเมื่อใช้เสร็จแล้ว โดยการดูดน้ำสะอาดจากถัง และทำความสะอาด ด้านนอกของท่อหรือสายที่สัมผัสสิ่งปฏิกูลด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อด้วย

- รถสูบล้างสิ่งปฏิกูลที่ให้บริการแล้ว ต้องทำความสะอาดภายในตัวถังอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง และน้ำเสียที่เกิดจากการล้าง ต้องกำจัดโดยระบบบำบัดน้ำเสีย หรือปล่อยลงสู่ลานทรายซึมชนิดร่องซึม โดยต้องอยู่ห่างจากแหล่งน้ำดื่มน้ำใช้ ไม่น้อยกว่า 30 เมตร

6.1.3 ผู้ปฏิบัติงาน

- ต้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับ “สุขลักษณะของการจัดการสิ่งปฏิกูล” ตามที่ราชการ ส่วนท้องถิ่นกำหนด

- ต้องสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล ได้แก่ เสื้อคลุม ถุงมือยางหนา ผ้าเย็บกันเปื้อน ผ้าปิดปาก ปิดจมูก และรองเท้า พื้นยางหุ้มแข้ง

- มีการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง โดยเฉพาะตรวจโรคระบบทางเดินอาหาร

6.2 จัดทำเอกสารกำหนดมาตรฐานวิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติในการสูบล้าง ขน สิ่งปฏิกูล

6.3 จัดทำข้อมูลสิ่งปฏิกูลที่สูบล้างได้รายวัน

7. การบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล

การดำเนินการให้บริการบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล ต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติท้องถิ่นหรือ คำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุข ฉบับที่ 1/2545 เรื่อง การจัดการสิ่งปฏิกูลตามพระราชบัญญัติ การสาธารณสุข พ.ศ.2535 ดังนี้

7.1 คำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุข ฉบับที่ 1/2545 เรื่อง การจัดการสิ่งปฏิกูลตาม พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535

7.1.1 การดำเนินการบำบัดหรือกำจัด

- ควบคุมกระบวนการบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาการตามชนิด เทคโนโลยีที่ใช้

- ควบคุม กำกับ การดำเนินการการเดินระบบบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลให้เป็นไปตาม มาตรฐานและมีประสิทธิภาพสูงสุด

- มีแผนงานและงบประมาณการดูแลรักษาและซ่อมบำรุงระบบให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี

- มีการเฝ้าระวังผลกระทบที่อาจเกิดจากการดำเนินการกำจัดที่ไม่ได้มาตรฐาน เช่น ปัญหา เรื่องกลิ่นเหม็น ฝุ่นละออง น้ำเสีย อันเป็นการป้องกันผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม

7.1.2 ผู้ปฏิบัติงาน

- สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล
- ต้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติตามที่ราชการส่วนท้องถิ่นกำหนด
- มีการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง โดยเฉพาะการตรวจโรคระบบทางเดินอาหาร

7.2 จัดทำเอกสารกำหนดมาตรฐานวิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติในการบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล

7.3 จัดทำข้อมูลสิ่งปฏิกูลที่บำบัดหรือกำจัดได้รายวัน

6.3 ระยะเวลาติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์

8. ฝ้าระวังการปนเปื้อนน้ำทิ้งและกากตะกอน

การบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลไม่ว่าจะใช้วิธีการใดจะต้องมีการตรวจเพื่อยืนยันประสิทธิภาพการบำบัดให้เป็นไปตามมาตรฐาน โดยจะต้องมีการเก็บตัวอย่างกากตะกอนและน้ำทิ้งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ ทั้งนี้ น้ำทิ้งและกากตะกอนต้องได้มาตรฐานปริมาณไข่หนอนพยาธิและแบคทีเรียอีโคไล และน้ำทิ้งที่ปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อมต้องได้มาตรฐานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย

ประเภท	ไข่หนอนพยาธิ จำนวน/กรัม หรือลิตร	แบคทีเรียอีโคไล (Escherichia Coli Bacteria) (จำนวน/100 กรัม หรือ เอ็ม.พี.เอ็น/100 มล.)
1. กากตะกอน	< 1	< 10 ³
2. น้ำทิ้ง	< 1	< 10 ³

วิธีการเก็บตัวอย่างและวิธีการตรวจหาไข่หนอนพยาธิและแบคทีเรียอีโคไลในกากตะกอนและน้ำทิ้งที่ผ่านการบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล ต้องเป็นไปตามที่รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุขและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

9. วิเคราะห์และประเมินผลกระบวนการจัดบริการสุข ขน บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล

วิเคราะห์และประเมินผลกระบวนการจัดบริการสุข ขน บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลและสภาพปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการดำเนินการ

10. พัฒนาการดำเนินงาน

พัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพตามผลการวิเคราะห์กระบวนการจัดบริการสุข ขน บำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล

7. คำนิยาม

สิ่งปฏิกูล (Human Excreta) หมายถึง อุจจาระหรือปัสสาวะของคน (ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยสัญลักษณ์การจัดการสิ่งปฏิกูล) ตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ระบุว่า “สิ่งปฏิกูล” (Sewage) หมายความว่า อุจจาระหรือปัสสาวะของคนหรือของเสียที่รวบรวมอยู่ในถังเก็บกักหรือระบบบำบัดติดกับที่ของส้วม

กากตะกอน หมายถึง ส่วนที่เป็นของแข็งจากระบบบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูล

การจัดการสิ่งปฏิภูล หมายถึง กระบวนการดำเนินการตั้งแต่การรองรับ การเก็บกัก การขน และการกำจัดสิ่งปฏิภูล

ถังเก็บกักสิ่งปฏิภูล หมายถึง ถังหรือบ่อที่มีลักษณะที่มิดชิด น้ำซึมผ่านไม่ได้ เพื่อใช้เป็นที่ยอมรับ สิ่งปฏิภูลจากส้วมก่อนขนไปกำจัดต่อไป

การขนสิ่งปฏิภูล หมายถึง การดำเนินการสูบลสิ่งปฏิภูลจากส้วมแล้วนำไปยังสถานที่กำจัดสิ่งปฏิภูล

ระบบกำจัดสิ่งปฏิภูลแบบติดกับที่ หมายถึง การดำเนินการปรับปรุงหรือแปรสภาพสิ่งปฏิภูลจากส้วม และสิ่งปฏิภูลจากระบบท่อของอาคารให้ปราศจากพิษภัยจากการก่อให้เกิดโรค สภาพอันน่ารังเกียจ และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

ระบบกำจัดสิ่งปฏิภูล หมายถึง การดำเนินการปรับปรุงหรือแปรสภาพสิ่งปฏิภูลทั้งที่สูบลจากส้วมและสิ่งปฏิภูลจากระบบท่อของอาคารหลายแห่งให้ปราศจากพิษภัยจากการก่อให้เกิดโรค สภาพอันน่ารังเกียจ และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย ทั้งนี้ให้หมายรวมถึงระบบกำจัดสิ่งปฏิภูลแบบติดกับที่และระบบบำบัดน้ำเสียที่รับสิ่งปฏิภูลบำบัดด้วย

8.แบบฟอร์ม/เอกสารที่เกี่ยวข้อง

8.1 แบบฟอร์มใบนำส่งสิ่งปฏิภูล.คู่มือการจัดการสิ่งปฏิภูลแบบครบวงจร

8.2 แบบสำรวจข้อมูลการจัดการสิ่งปฏิภูลและมูลฝอยตามระบบฐานข้อมูลด้านกฎหมายสาธารณสุขในการจัดการสิ่งปฏิภูลและมูลฝอย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข